

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Xabier Eizagirre Landa

*Azkoitia,
Gipuzkoa
(1957)*

Aurkibidea

Biografia

Santa Kurutz bailarako Jauregi baserrian jaioa. Zazpi anai-arrebatan bosgarrena.

Gurasoak ere biak

Izarraitzpekoak zituen, Azpeiti aldekoak. Miserikordiako mojen eskolan hasi zen 6-7 urterekin eta gogoan du Trino Uriaren eskola partikularretan ere ibili zela. Gero eskola nazionaletan ibili zen, lehenbizi plazan eta gero Floreaga ikastetxe ondoan.

Eskola profesionalean 16 urtera arte ibili ostean, Arrasaten egin zituen beste bi urte "maestría industrial" egiten. Bukatu zuenerako, euskararen inguruko kontzientzia piztua zuen eta euskalduntze-alfabetatzean murgildu zen. Gasteizen AEKn urtebete egin eta handik laster IRALEn hasi zen lanean. Bertan lan egin zuen, erretiroa hartu arte. Azken urteetan hitanoaren inguruko ikastaroak eman izan ditu, bai IRALEn eta baita handik kanpo ere. Azkoitiko hitanoaren inguruko proiekturako egin zitzaion elkarriketa.

Zintak

AZK-075

- **Proiektua:** Hike eizan!
- **Elkarrizketatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane
- **Data:** 2021-05-20
- **Iraupena:** 83 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Jauregitik oinez Miserikordiako mojen eskolara

- **Erref:** AZK-075/004
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:02:24. **Bukatu:** 00:03:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Jauregi baserritik oinez jaisten ziren eskolara umetan. Abarkak edo botinak Uxer aldean sasi artean gorde eta zapatak janzten zituzten eskolara txukun joateko. Misericordiako mojen eskolan hasi zen 6-7 urterekin.

2. Aparteko eskolak Trino Uriaren etxean

- **Erref:** AZK-075/005
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:03:36. **Bukatu:** 00:04:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Gogoan du aparteko eskolak ematen zituztela Trino Uriaren etxean. Adin ezberdinetako hamar ume inguru elkartzen ziren. Gabonetan jaiotza jartzen laguntzen zioten eta une berezia izaten zen beraientzat.

3. Eskola nazionalen, euskaraz egitearren, zigorra

- **Erref:** AZK-075/006
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:04:45. **Bukatu:** 00:06:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskola nazionalen irakasleak erdaldunak ziren, asko euskara entzuterik ere nahi ez zutenak. Behin baino gehiagotan jaso izan zuen zigorra eta berriz ez zuela euskaraz egingo idatzi behar izaten zuen 100 aldiz. Lehenbizi plazako eskolan ibili zen eta azken urteetan Floreagako eraikinean. Maisuak eskolaren gainaldean bertan bizi ziren.

4. Eskola profesionaletik Arrasatera, "maestría industrial" a egitera

- **Erref:** AZK-075/007
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:06:43. **Bukatu:** 00:08:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Gaur egun Elkargunea dagoen lekuan zegoen eskola profesionala eta bertan ibili zen 16 urte ingurura arte. Aita Madinabeitia izan zen lehenbiziko zuzendaria eta gerora baita Mari Paula (Mengual) azkoitiarra ere. Handik Arrasatera joan zen eta "Maestría industrial" egin zuen bi urtez.

5. 18 urterekin murgildu zen euskalduntze-alfabetatzean

- **Erref:** AZK-075/008
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:08:00. **Bukatu:** 00:09:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

18 urterekin ikasketak amaitu zituenean, krisia zegoen. Ordurako euskararen inguruko kontzientzia ere piztua zuen eta euskalduntze-alfabetatzean murgildu zen. Gau-eskoletan eta Gasteizen AEKn urtebete egin ostean, IRALEn hasi zen lanean. 38 urtez Sakontze ikastaroak ematen lan egin eta gero, erretiroa hartu zuen.

6. Kanpotik etorritako batzuk euskalduntzen ziren, beste batzuk ez

- **Erref:** AZK-075/010
- **Iraupena:** 0:03:47. **Hasi:** 00:09:20. **Bukatu:** 00:13:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

Eskolan dena gaztelaniaz egin arren, beraien artean euskaraz egiten zuten eta zigortu egiten zituzten horregatik. Trino Uriaren eskolan ez zeukaten debeku hori eta eskola atseginagoak izaten ziren. Kanpotik etorritako jende gehiena "Franconeko" etxeetan jarri zen bizitzen, herrigunetik aparte. Batzuk euskalduntzen ziren (Diego Garcia, esaterako), baina ez guztiak. Umetan Martinez guardia zibilaren semearekin izan zuen erlazioa. Geroago sortuko zen distantzia harreman horretan, egoeraz kontzientzia hartutakoan.

7. Etxean noka zen nagusi

- **Erref:** AZK-075/012
- **Iraupena:** 0:03:38. **Hasi:** 00:13:16. **Bukatu:** 00:16:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Gurasoek hika egiten zieten umetatik. Alabei agian gutxiago, gazterik etxetik alde egin eta urruntze horrek hizkeran ere aldaketa eragiten zuelako, antza. Anai-arreben artean hika egiten zuten eta, bost arreba zituenez, noka entzuten zen gehien etxean. Behin arreba txikiak osabari ere noka egin omen zion, artean ikasten ari zela.

8. Goi aldeko baserrietan -dxe bukaera

- **Erref:** AZK-075/014
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:18:35. **Bukatu:** 00:20:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Gurasoak biak Izarraitzpekoak ziren, baina Azpeitia aldekoak. Agian horregatik egingo dute -ye bukaera eta ez Azkoitian gaur egun zabalduen dagoen -xe. Hala ere, Jauregitik gorako baserrietan -dxe egiten dela uste du Xabierrek. Azkoitiko beste auzo batzuetan ere entzuten da -ye bukaera, Martirietan, adibidez.

9. Kuadrilla-giroan hika, bai mutilekin eta bai neskekin

- **Erref:** AZK-075/016
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:20:56. **Bukatu:** 00:22:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Kaletarren artean bazeuden gaztelaniarako joera zuten kuadrillak ere, agian tartean euskaraz ez zekien bakarren bat zegoelako. Hala ere, mutilen artean hika erabiltzen zen normalean. Neskekin ere erabiltzen zen, gutxixeago izan arren. Ezkondutakoan ez zen izaten ohikoa bikotearekin hika egitea.

10. Gaztelaniarako joera handitu egin da Azkoitian eta Azpeitian

- **Erref:** AZK-075/018
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:23:23. **Bukatu:** 00:24:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Bera gaztea zenetik gaur egunera Azkoitian eta Azpeitian gaztelaniarako joera handitu egin dela pixkanaka uste du Xabierrek. Askok euskaraz egiten dutela pentsatu arren, erdia gaztelaniaz egiten dute.

11. Garai batean euskarari edo gaztelaniari emandako balioa

- **Erref:** AZK-075/020
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:24:54. **Bukatu:** 00:27:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Euskarari balioa kendu izan zaio eta askok oso sartuta zuten hori. Gogoan du Zumeta baserriko gizona nola harritu zen bera euskarazko eskolak ematetik bizi zela jakin zuenean. Izan ere, beraiek gaztelaniaz egitera behartzen zituzten. Gaztelaniaz ikasteko aukera gutxien izan zutenek, baserritarrek esaterako, balioesten zuten gehien gaztelania.

12. Seme-alabei hika eta azkoitiarrez

- **Erref:** AZK-075/024
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:30:34. **Bukatu:** 00:32:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Seme-alabei hika egiten die, baina, Azkoitian bizi izan balitz, agian lehentxeago hasiko zela uste du. Berak lanean eta seme-alabek eskolan euskara batua darabiltenez, etxean berea (Azkoitikoa) irakastea erabaki zuen, Azkoitira etortzen zirenerako belarria ohituta eduki zezaten.

13. Donostiako gazte kuadrillean euskaraz aritzearekin nahikoa

- **Erref:** AZK-075/026
- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 00:32:55. **Bukatu:** 00:35:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Familiako whatsapp taldean berari ere hika zuzendu izan zaizkio noizbehinka semea edo alaba, txantxa-giroan. Nahiz eta hori garai batean ez zegoen ondo ikusita, egokia iruditzen zaio, ikasi dezaten balio badu. Nahiz eta kuadrilla batetik bestera aldea egon daitekeen, gazteek Donostian ez dute hika aritzeko aukerarik eta euskaraz aritzea bera ere ez da izaten erraza batzuetan.

14. Hikaren erabilera egokia, hika jakitearen barruan

- **Erref:** AZK-075/028
- **Iraupena:** 0:04:06. **Hasi:** 00:35:50. **Bukatu:** 00:39:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Hitanoa era naturalean jaso dutenek erabilera-ohiturak ere jaso izan dituzte oharkabeen. Ez du uste "araurik" dagoenik, hika jakitearen barruan sartzen da egoki erabiltzea. Gogoan du behin mutil batek bere aitari toka egin ziola, hogeit bat urte gazteagoa izanik. Aitak mutil hark ez zekiela euskaraz esan zuen.

15. Emakumeek euren buruari toka ala noka?

- **Erref:** AZK-075/029
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:39:56. **Bukatu:** 00:41:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Animaliei hika egin izan zaie. Orokorrean toka egin arren, kasu zehatz batzuetan baita noka ere, animalia emea denean. Hika aritzen direnek euren buruari ere hika egiten diote. Emakume batzuk esaten dute euren buruari toka egiten diotela. Xabier kontu horren inguruan hainbat emakumeri galdezka ibili omen da eta esaldi jakinetan bakarrik izango dela iruditzen zaio.

16. Hika, komunikazio-tresna

- **Erref:** AZK-075/031
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:44:35. **Bukatu:** 00:46:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz
- Euskara » Euskararekiko sentimendua

Laburpena:

Hikak patxada ederra ematen duela dio. Gauza bitxitzat hartzen da, baina komunikazio-tresna ohikoa izan da. Gaztelaniazko tratamenduekin egiten du konparaketa.

17. Hika irakasteko beharra ikusi zuten IRALEn

- **Erref:** AZK-075/033
- **Iraupena:** 0:04:33. **Hasi:** 00:46:37. **Bukatu:** 00:51:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

IRALEn irakasle lanean ibili zen lehen urteetan ez zuten ikusten hika irakasteko beharrik. Baina azken urteetan, hika galbidera zihoala ikusita, euskara bera bezalaxe hika ere irakastea, lantzea eta zuzentzea komeni zela ikusi zuten. Eman izan dituen ikastaroetan hika batua erabili izan duenez, ia herrikoan baino erosoago sentitzen da. Ikastaroetan batuko formak landu arren, beti esaten die irakasleei, euren herrietako formek ere ekartzeko, egokiak diren bitartean.

18. Hikaren galera ostikada handia litzateke euskararentzat

- **Erref:** AZK-075/034
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:51:10. **Bukatu:** 00:52:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Hitanoa galtzea hizkuntzarentzat ostikada handi bat izango litzatekeela uste du, hizkuntzak bere osotasunean egoten direlako osasuntsuen. Euskararen ajeak, era askotakoak.

19. Neskak nagusi hitano ikastaroetan

- **Erref:** AZK-075/036
- **Iraupena:** 0:03:47. **Hasi:** 00:52:48. **Bukatu:** 00:56:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

IRALEn hasi zen hitanoa lantzeko ikastaroak ematen, baina gerora handik kanpo ere eman izan ditu hainbat ikastaro Donostian, Oiartzunen... Emakumezkoak izan dira nagusi eman izan dituen ikastaroetan eta gehienak 40 urte ingurukoak. Oiartzunen gazteak animatu ziren, 14 urtetik 20ra bitartekoak, baina han ere gehienak neskak. Neskak hitano ikastaroetan hasteko arrazoiak.

20. Noka, mutilek ere jakin beharrekoa

- **Erref:** AZK-075/037
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:56:35. **Bukatu:** 00:58:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Gaur egun noka bultzatzeko hainbat proiektu jarri dira martxan, baina arrisku bat ikusten du Xabierrek: mutilak alde batera geratzea. Hitanoa bi norabidetakoa da eta mutilek ere jakin behar dute tokarekin ez dela nahikoa hika jakiteko. Berari tokatu izan zaizkio hika zekitelakoan toka bakarrik zekiten mutilak.

21. Gazteei hitanoaren inguruan azaldu beharrekoak

- **Erref:** AZK-075/039
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:59:33. **Bukatu:** 01:01:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Hitanoa duela gutxira arte komunikazio-tresna ohikoa izan dela azaldu behar zaie gazteei bere ustez. Horrekin batera, bi norabidetakoa dela irakatsi behar zaie, egoeran jarritz. Eta, azkenik, erabiltzen den hitanoan egiten diren akatsak zuzendu beharko lirateke. Inork ez dienez irakatsi, hitano markak jartzen dituzte jarri behar ez diren lekuetan ere.

22. Ahozkotasuna, herriko hizkera eta hitanoa, batera lantzeko proposak

- **Erref:** AZK-075/040
- **Iraupena:** 0:03:22. **Hasi:** 01:01:25. **Bukatu:** 01:04:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Garrantzitsua litzateke ikastetxeetan hitanoa txertatzea. Horretarako, kasu batzuetan, lehenengo irakasleak prestatu beharko lirateke. Bere ustez ahozkotasunarekin batera landu beharko litzateke hitanoa, era praktikoa, herriko euskararekin batera. Herri bakoitzean bertako aditz-formak landu beharko liratekeela uste du.

23. Hitanoaren egoera; lanketaren beharra

- **Erref:** AZK-075/044
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 01:06:43. **Bukatu:** 01:09:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Euskara » Euskararekiko sentimendua

Laburpena:

Hitanoaren egoera euskararen egoerarekin doa pixka bat, baina euskara eskoletara edo komunikabideetara iritsi da euskara batuari esker eta lagunartekoa edo hitanoa atzera geratu da. Hitanoa orokorrean, baina, batez ere noka, gaitzetsi egin izan dira. Garai batean bertsolaritza ere garai bateko kontuekin, gizonetzkoekin eta baserritarrekin lotzen zen, baina egoera asko aldatu da.

24. Hikaren eremua oso murriztuta

- **Erref:** AZK-075/045
- **Iraupena:** 0:04:23. **Hasi:** 01:09:27. **Bukatu:** 01:13:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

IRALEko irakasleek hainbat topaketa egiten zituzten ahozketasuna nola landu eta beste hainbat kontu elkarbanatzeko. Topaketa horietako batean Gasteizen irakasle zebilen batek esan zion hikaren kontua gipuzkoarrentzat uzten zuela. Gipuzkoara joanda, askok esan izan diote hikaren kontua Azpeiti-Azkoitikoentzat uzten dutela. Azkoitira joandakoan, neska gazteak hika "mutilen kontua" dela esaten entzun izan ditu.

25. Hitanoa Bizkaian; hiketa adierazteko hitz edo espresioak

- **Erref:** AZK-075/046
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 01:13:50. **Bukatu:** 01:16:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Hitanoa Bizkaian. Bizkaitar ezagun batzuk ikusi izan ditu telebistan hika, esaterako, Marino Lejarreta edo Amets Txurruka. Aulestin hitanoari "eztona ta baidona" esaten omen diote. Duela 19-20 urte azkoitiar bati "hitato" forma jaso zitzaion. Etimologiari begiratuta, egokia iruditzen zaio Euskaltzaindiak "hitano" hitza aukeratu izana.

26. Hitanoa biziberritzeko zer egin beharko litzatekeen

- **Erref:** AZK-075/050
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 01:20:38. **Bukatu:** 01:22:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Hitanoa biziberritzeko zer egin beharko litzatekeen: irakasleak eta gurasoak kontzientziatu, beharrezkoa balitz, formakuntza eman, eredu onak eman...

Eizagirre Landa, Xabier | ahotsak.eus Orr.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-08-10

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com